

І. Ю. Гришова, д.е.н., доцент, Одеська національна академія харчових технологій

І. О. Крюкова, к.е.н., доцент, Одеський державний аграрний університет

Досліджено сутність та функціональний зміст продовольчої безпеки країни. Розглянуто сучасний стан продовольчої безпеки України. Обґрунтовано основні принципи та критерії забезпечення продовольчої безпеки. Досліджено методичну базу оцінювання рівня продовольчої безпеки, проведено аналіз сучасного стану обсягів виробництва і споживання основних продуктів харчування, виявлено тенденції зміни індикаторів продовольчої безпеки протягом останніх років. Визначено методику розрахунку інтегрального індикатора продовольчої безпеки. Проведено моніторинг фактичних та потенційних ризиків, що формують загрозу для забезпечення продовольчої безпеки країни.

Ключові слова: продовольча безпека, агропродовольчий ринок, індикатори продовольчої безпеки, ризики, агропромислове виробництво, продовольство.

Вступ. Процеси активного розвитку інтеграційних зв'язків в міжнародному співтоваристві, становлення України як повноправного учасника міжнародних економічних відносин об'єктивно вимагають підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки, забезпечення національної безпеки країни та захисту національних інтересів. Основою формування стабільної економіки будь-якої країни та підвищення добробуту нації є забезпечення продовольчої безпеки держави як провідного елементу національної безпеки. Забезпечення продовольчої безпеки країни визначає загальні тенденції внутрішньої і зовнішньої політики держави, соціальної стабільності у суспільстві, вирішення демографічної проблеми та підвищення якості життя населення. Питаннями вирішення продовольчої проблеми в Україні займаються відомі вчені економісти, серед яких слід відмітити: Амбросова В.Я., Андрійчука В.Г., Саблука П.Т., Месель-Веселяка В.Я., Пасхавера Б.Й., Лузана Ю.Я., Маліка М.Й., Калетніка Г.М., Квашу С.М., Трегобчука В.М., Юрчишина В.В., Хорунжого М.Й., Кужеля В.В., Шабатури Т.С., Чирви О.Г., Митяй О.В., Хоми І.Б., Красноруцкого О.О. та ін. [1-12]

Вітчизняна і зарубіжна наукова думка накопичила значний досвід вирішення проблем продовольчого забезпечення населення країни як за рахунок власного виробництва, так і за рахунок нарощування імпортного потенціалу. Поряд з цим, динамічні зміни умов економічної діяльності, які пов'язані із відкриттям для України європейських ринків та посиленням рівня конкуренції на внутрішньому ринку продовольства, актуалізують питання визначення проблемних аспектів та напрямів підвищення рівня продовольчої безпеки в системі національного АПВ.

Поставлене завдання. Метою статті є дослідження сучасного стану продовольчої безпеки України та моніторинг ризиків і загроз, що стримують потенційні можливості нарощування потенціалу продовольчого забезпечення населення країни.

Виклад основних матеріалів дослідження. Перманентна криза, яка має місце у вітчизняному агропромисловому виробництві протягом

останніх років, об'єктивно актуалізує необхідність реалізації сукупності заходів, спрямованих на забезпечення продовольчої безпеки на всіх рівнях інституціонального управління. Національна нормативно-правова база, в цілому, заклала домінуючі засади забезпечення рівня продовольчої безпеки, який відповідає міжнародним стандартам якості життя і рівня добробуту населення країни. Принципове значення для забезпечення продовольчої безпеки України мають Закони України "Про основи національної безпеки України", "Про прожитковий мінімум", "Про зерно та ринок зерна в Україні", "Про молоко та молочні продукти", "Про державний матеріальний резерв", "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну", "Про безпечність та якість харчових продуктів", "Про дитяче харчування", "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення", Наказ Міністерства Аграрної політики та продовольства України «Про здійснення фінансових інтервенцій аграрним фондом», Постанова КМУ «Про затвердження обсягів формування державного інтервенційного фонду» та ін. Комплекс цих нормативно-правових активів формує каркас системи організаційних, економічних, техніко-технологічних та соціальних заходів, спрямованих на досягнення сталого і динамічного розвитку національного агропродовольчого сектору та забезпечення населення країни продуктами харчування у необхідних якісних і кількісних параметрах.

Продовольча безпека країни визначається як рівень продовольчого забезпечення населення, який гарантує соціально-економічну і політичну стабільність у суспільстві, стійкий та якісний розвиток нації та сталий розвиток держави. Важливість вирішення питань продовольчого забезпечення країни зумовило розробку і прийняття Закону України «Про продовольчу безпеку України». У відповідності з даним проектом продовольча безпека визначається як соціально-економічне та екологічне становище, за якого населення забезпечено безпечними і якісними основними продуктами харчування, що необхідні

для забезпечення раціонального харчування.

Принципова важливість проблеми забезпечення продовольчої безпеки країни зумовлює зміщує акценти на удосконалення державної політики регулювання агропромислового сектору та розробки ефективних механізмів стимулювання нарощування обсягів сільськогосподарського виробництва. У відповідності з Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України» продовольча безпека визначається як ступінь захищеності життєвих інтересів людей, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєдіяльності. Доповнює тлумачення даної дефініції й "Державна програма соціально-економічного розвитку села на період до 2015 р.", в якій продовольча безпека держави передбачає захищеність життєво важливих інтересів громадян, за якої держава гарантує фізичну і економічну доступність до життєво важливих якісних та безпечних продуктів харчування згідно з науково обґрунтованими наборами, підтримує стабільність продовольчого забезпечення населення та забезпечує продовольчу незалежність держави.

Хорунжий М.Й. характеризує продовольчу безпеку країни з позицій державного механізму управління системою агропромислового виробництва: "...як спроможність держави за будь яких обставин гарантувати і забезпечувати потреби населення в продовольстві на рівні науково-обґрунтованих норм споживання та у відповідності з його платоспроможністю і за цінами, що складаються на ринку продовольства" [10, с.216].

Наукові дослідження дефініційних контурів категорії «продовольча безпека» дають змогу акцентувати увагу на її ключових параметральних характеристиках. Продовольча безпека визначає: 1) рівень і якість споживання населенням основних продуктів харчування; 2) стратегічну спроможність держави забезпечити економічний доступ до необхідної кількості продовольчих товарів для всіх категорій населення країни; 3) потенційні можливості доходів населення оптимізувати споживчий кошик та збалансувати витрати в розрізі груп продовольчих і непродовольчих товарів і послуг; 4) рівень соціально-економічного добробуту нації; 5) здатність досягти належного рівня незалежності національного продовольчого ринку; 6) здатність нарощування експортного потенціалу; 7) потенційну спроможність генерації майбутніх здорових поколінь та збереження генфонду населення України.

Виходячи з науково-теоретичних позицій ґносеологічного змісту категорії «продовольча безпека» країни та методологічних аспектів оцінювання її фактичного рівня, вважаємо доцільним визначити домінуючі критерії, які формують каркас її забезпечення в національній економіці: високий рівень забезпечення населення продук-

тами харчування; стратегічні можливості нарощування експортного потенціалу; формування ефективного механізму захисту національних агропромислових виробників; забезпечення цінової доступності та оптимальної структури споживчого кошику для населення країни; збільшення ємкості внутрішнього продовольчого ринку; продовольча незалежність національного ринку (як мінімум на 75%); висока якість і безпека продуктів харчування, збереження здоров'я населення та майбутніх поколінь; наявність ефективної системи економічного забезпечення процесів відтворення і споживання продуктів харчування; стабільність продовольчого забезпечення; динамічний і сталий розвиток національного агропромислового виробництва.

Страшинська Н.В. і Грецька Г.А. до складу критеріїв продовольчої незалежності відносять наступні: критерій достатності продовольчого споживання (енергетична цінність добового душевого раціону харчування має бути не нижчою за 2,5 тис. ккал); критерій доступності продовольчого споживання (витрати на продовольчі потреби мають не перевищувати 60 % сімейного бюджету); частка імпорту продовольства на вітчизняному агропродовольчому ринку [9]. Погоджуючись із принциповими аспектами головних ознак забезпечення продовольчої безпеки, запропонованої даними науковцями, вважаємо доцільним віднести дані показники не до критеріїв, а до індикаторів рівня продовольчої безпеки країни та доповнити їх склад.

Оцінка рівня продовольчої безпеки здійснюється на основі індикаторів, що рекомендуються Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (FAO) та Всесвітньою організацією охорони здоров'я, а також на основі інтегральних показників. Рівень продовольчої безпеки як стану, при якому всім членам суспільства гарантований доступ до життєво важливих продуктів харчування у відповідності з науково обґрунтованими наборами продуктів харчування, визначається дефіцитом (нестачею) продовольчого споживання, який обчислюється як різниця між науково обґрунтованими наборами продуктів харчування і фактичним рівнем споживання цих продуктів у відсотках:

$$ДПС = (C_n - C_f) : C_n * 100 \quad (1)$$

де ДПС – дефіцит продовольчого споживання; C_n - споживання продуктів харчування відповідно до науково обґрунтованих наборів продуктів харчування; C_f – фактичне споживання продуктів харчування.

У вітчизняній практиці оцінювання рівня продовольчої безпеки держави здійснюється у відповідності з Методикою визначення основних індикаторів продовольчої безпеки «Деякі питання продовольчої безпеки» [5]. Індикатори продовольчої безпеки в такому випадку уявляють собою чіткі характеристики рівня та структури спожи-

вання населенням основних харчових продуктів, їх економічної доступності, ємності внутрішнього ринку продовольства, достатності державних продовольчих ресурсів та продовольчої незалежності. При цьому, методика оцінки індикаторів передбачає визначення їх оптимального, порогового і граничного рівнів.

Оптимальний рівень індикаторів продовольчої безпеки уявляє інтервал величин, в межах яких створюються найбільш сприятливі умови для відтворювальних процесів в національному агропромисловому виробництві; пороговий рівень визначається значенням кількісних величин, порушення яких викликає несприятливі тенденції на агропродовольчому ринку; граничний рівень - межа, порушення якої викликає загрозові процеси і тенденції в системі АПВ.

Крім показників, що характеризують обсяги і структуру продовольчого кошику, вчені ННЦ ІАЕ [7] пропонують використовувати: індекс споживчих цін на харчові продукти; обсяги адресної допомоги населенню; доступність продовольства для населення; інші автори додають: обсяги виробництва сільськогосподарської продукції; імпорт продовольства; розміри бюджетної підтрим-

ки агровиробників; обсяги реалізації продуктів харчування організаціями торгівлі [2, 11].

Проведена оцінка основних індикаторів продовольчої безпеки свідчить про неспроможність вітчизняного агропромислового виробництва забезпечити продовольчу безпеку країни, що проявляється у досить низькому рівні забезпечення населення України основними продуктами харчування та потенційно формує загрозові тенденції для збереження здоров'я нації в стратегічному періоді. Аналіз обсягів виробництва стратегічних видів сільськогосподарської продукції показує, що за період 1990-2012рр. на 49,3% скоротились обсяги виробництва м'яса в живій вазі, на 53,6% - молока та молокопродуктів, на 9,4% - обсяги виробництва зерна (табл. 1). За оцінками зарубіжних експертів, потенційні можливості зернового виробництва в Україні, які б задовольнили внутрішні потреби та потреби європейського ринку, становлять близько 80 млн. тонн. Вперше, починаючи з 1990р., Україна змогла вийти на показники рівня виробництва зерна за часів УРСР в 2011 р. (з обсягом виробництва 56,7 млн. тонн) та збільшити його до 63 млн. тонн в 2013 р.

Таблиця 1

Динаміка обсягів виробництва стратегічних видів сільськогосподарської продукції в Україні

Види продукції	1990 р.	2000р.	2005 р.	2010 р.	2012 р.	2012 р. у % до 1990 р	Коефіцієнт достатності виробництва
Зерно – всього, млн. т	51,0	24,5	38,0	39,3	46,2	90,6	х
в т.ч. на одну особу, кг	983	497	807	856	1014	103,1	1,26
М'ясо – всього, тис т	4357,8	1662,8	1597,0	2059,0	2209,6	50,7	х
в т.ч. на одну особу, кг	84,0	33,8	33,9	44,9	48,5	57,7	0,57
Молока – всього, тис т	24508,3	12657,9	13714,4	11248,5	11377,6	46,4	х
в т.ч. на одну особу	472,3	257,4	291,1	245,2	249,5	52,8	0,65
Овочі – всього, тис. т	666,4	5821,3	7295,0	8122,4	10016,7	в 15 раз	х
в т.ч на одну особу	128	118	155	177	220	171,9	1,37

Джерело: складено автором за даними [8]

Негативна динаміка скорочення обсягів виробництва стратегічних видів сільськогосподарської продукції супроводжується тенденцією скорочення обсягів споживання основних продуктів харчування, при якій фактичний рівень достатності споживання м'яса та м'ясопродуктів в Україні становить 0,64, молокопродуктів – 0,56, плодів, фруктів, ягід – 0,59.

Вирівнюється за ряд останніх років тренд споживання таких продуктів харчування, як яйця, картопля, овочі (табл. 2). Разом з тим, в порівнянні з європейськими стандартами харчування, українці споживають надмірну кількість хліба та хлібобулочних виробів, яєць, картоплі, що зумовлюється цінними факторами та ступенем економічної доступності продуктів харчування.

Таблиця 2

Динаміка обсягів споживання основних продуктів харчування в Україні на душу населення, кг

Види продуктів харчування	Норматив споживання в Україні	Норматив споживання в ЄС *	1990 р	2000 р.	2005 р	2010 р.	2012 р	Коефіцієнт достатності споживання
М'ясо і м'ясопродукти	85	95	68,2	32,8	39,1	52,0	54,4	0,64
Молоко і молокопродукти	380	363	373,2	199,1	225,6	206,0	214,9	0,56
Хліб та хлібобулочні вироби	101	91	141,0	125,0	123,5	111,5	109,4	1,08
Яйця	290	222	272	166	238	288	307	1,06
Картопля	124	81	131,0	135,4	135,5	128,8	140,2	1,13
Овочі	161	116	102,5	101,7	137,0	144,0	163,4	1,01
Плоди, фрукти, ягоди	90	110	47,4	29,3	45,8	48,0	53,3	0,59
Цукор	38	41	50,0	36,8	38,0	37,2	37,6	0,99

* За даними FAOSTAT

За підсумками аналізу динаміки споживання продовольчих товарів було визначено, що кало-

рійність середньодобового споживання продуктів харчування населенням України у розрахунку на

Вісник Сумського національного аграрного університету

Серія «Економіка і менеджмент», випуск 8 (61), 2014

одну особу в 2012 р. знизилась у порівнянні з 1990 р. на 17,8% і склала 2954 кал. Для порівняння, в Західній Європі середньодобовий раціон харчування населення складає 3500 калорій, в США – 3600 кал. [1; 4].

Крім проаналізованих економічних показників, науковці пропонують доповнити систему оцінювання рівня продовольчої безпеки країни такими показниками, як: індекс споживчих цін на основні продукти харчування, обсяги адресної соціально-економічної допомоги населенню з

боку держави, ступінь доступності продовольства для населення, співвідношення обсягів імпорту та експорту продовольства, місткість внутрішнього продовольчого ринку, обсяги реалізації продуктів харчування організаціями торгівлі. Наукові узагальнення методичних підходів та концепцій визначення фактичного стану забезпечення продовольчої безпеки у вітчизняній та зарубіжній практиці дозволили в якості головних індикаторів визначити наступні (табл. 3).

Таблиця 3

Основні індикатори сучасного стану продовольчої безпеки України

Індикатори	Норматив споживання	1990 р.	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2012 р.
Обсяг виробництва зерна на 1 особу за рік, кг	Не менше 800 кг	983	497	807	856	1014
Рівень перехідних запасів зерна, % до річного споживання	Не менше 17%	20,4	6,4	6,7	16,3	23,0
Рівень економічної доступності продуктів харчування	Не більше 0,6	53,2	52,5	52,8	53,1	52,4
Середньодобова калорійність харчування, ккал	Не менше 2,5 тис. кал	3597	2661	2916	2933	2954
Частка імпорту продовольства у структурі споживання, %	Не більше 25%	10,3	11,0	11,4	13,6	19,6
Середня заробітна плата, грн.	x	244,3*	230,0	640,8	2629	3377
Інтегральний показник рівня продовольчої безпеки, %	Не менше 80%	53,1	51,7	70,0	70,1	78,0

* -руб.

Аналіз методичних підходів до визначення рівня продовольчої безпеки показав, що за сере-

дньодобовою калорійністю харчування науковці виділяють сім її рівнів (рис. 1).

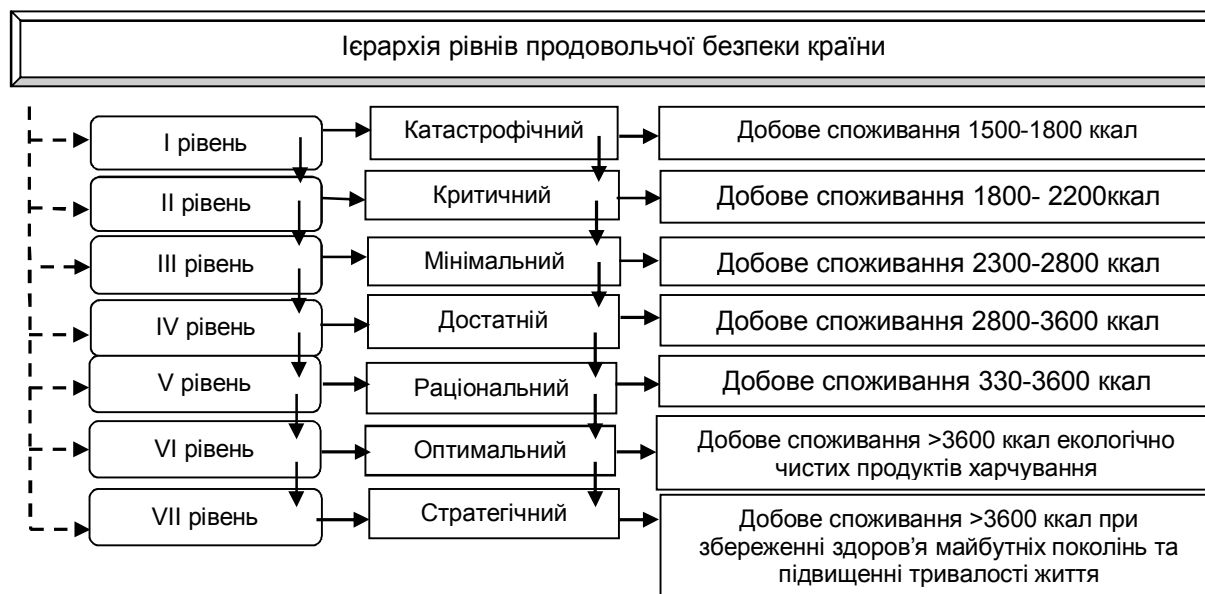

Рис. 1. Система ієрархії рівнів продовольчої безпеки

Узагальнення системи індикаторів рівня продовольчої безпеки країни логічно провести за допомогою інтегрального коефіцієнта, який доцільно розраховувати за наступною методикою:

$$I = \sum aibj \quad (2), \text{ де:}$$

I – інтегральний показник рівня продовольчої безпеки країни; a – вагові коефіцієнти i-го виду продуктів харчування; b – часткові індикатори j-ої складової продовольчої безпеки.

Найбільш вагомими інтегральними показниками, що приймають участь у формуванні значення інтегрального показника рівня продовольчої безпеки, вважаємо: обсяг виробництва зерна

в розрахунку на одну особу, який формує потенційний фонд споживання населення; рівень економічної доступності продуктів харчування; частку імпорту продовольства у структурі споживання внутрішнього ринку; середню заробітну плату як одне з головних джерел доходів домогосподарств. Визначений за представленою методикою інтегральний показник продовольчої безпеки дорівнює 0,78 і свідчить про наявність певних проблемних аспектів і ризиків, які знижують потенційні можливості національного агропромислового виробництва забезпечити належний рівень якості і добробуту життя населення України.

Моніторинг фактичних і потенційних ризиків

забезпечення продовольчої безпеки України дозволив виділити в сукупності загрозливих чинників функціонування вітчизняного АПВ шість осно-

вних площин їх формування: економічну, техніко-технологічну, маркетингову, соціальну, інституціональну та екологічну (табл. 4).

Таблиця 4

Ризики і загрози забезпечення продовольчої безпеки в національній економіці

Загрози продовольчій безпеці		
Зовнішні загрози	Сфера загроз	Внутрішні загрози
Недоступність довгострокових кредитних ресурсів; Зростання рівня інфляції; Уповільнення платіжного обороту; Недосконалі механізми державної підтримки галузі; Ступінь залежності переробних підприємств від зовнішніх джерел фінансування Недосконала фінансово-податкова політика уряду Світові продовольчі та економічні кризи	Ризики в економічній сфері	Нераціональне використання с.-г. угідь; Низький рівень забезпеченості ресурсним потенціалом Дефіцит торговельного балансу Неефективна політика формування та розміщення фінансових потоків: низький рівень інвестиційної активності Низький рівень використання нематеріальних активів
Уповільнення темпів техніко-технологічної модернізації, складність процесу трансферу технологій; Домінування ОСГ у структурі джерел постачання сировини, низька якість сировини	Ризики в техніко-технологічній сфері та виробничій	Низький рівень інноваційної активності підприємств Зношеність матеріально-технічної бази Сезонність поставок сировини Виробництво продукції з неприродної сировини
Зниження платоспроможного попиту населення; Нерозвиненість ринкової інфраструктури; Погіршення ринкової кон'юнктури; Звуження місткості європейського ринку; Посилення протекціонізму з боку іноземних країн	Ризики в маркетинговій сфері	Низький рівень активізації маркетингових досліджень та реклами; Неефективна цінова політика; Збільшення обсягів імпорту продовольства; Розбалансованість внутрішнього ринку продовольства; Низька конкурентоспроможність продукції
Скорочення чисельності працездатного населення; Низький рівень доходів населення; Зниження рівня добробуту населення; Дефіцит кваліфікованих працівників	Ризики в соціальній сфері	Низький рівень кваліфікації кадрів та мотивації персоналу; Відсутність програм професійного та соціального розвитку; Низька вартість інтелектуального капіталу
Низький рівень правової захищеності суб'єктів господарювання; Висока ступінь тінізації економіки; Низький рівень інформаційного, кадрового та консультативного забезпечення	Ризики в інституціональній сфері	Неузгодженість стандартів якості; Низька ефективність менеджменту; Нераціональна організаційна структура; Відсутність системи планування та прогнозування діяльності
Виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; Техногенна переважаність територій; Використання ГМО та виробництво продуктів харчування з їх застосуванням	Ризики в екологічній сфері	Наявність антропогенних порушень; Низький рівень контролю за небезпечними речовинами, технологіями і ГМО; Екологічні наслідки аварії на ЧАЕС; Відсутність парадигми здорового образу життя населення

Механізм прояву зовнішніх і внутрішніх загроз економічній безпеці агропромислового сектору відображають джерело походження загроз. Якщо внутрішні загрози визначають ефективність реалізації стратегії і політики підприємств агропромислового виробництва і можуть бути своєчасно виявлені і локалізовані, то характер зовнішніх загроз потребують створення ефективної системи їх виявлення, лімітування та нівелювання з боку менеджменту підприємства. Це об'єктивно зумовлює необхідність розробки комплексної системи, механізму управління продовольчої безпекою, пошуку чітких інструментів та методів її забезпечення.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Проведені економічні дослідження показали, що забезпечення належного рівня продовольчої безпеки України можливо лише за умови розробки та реалізації ефективного механізму, який включає всі елементи управління вітчизняним АПВ: державні інституції

управління і державної підтримки агропромислових виробників, систему управління економічним потенціалом, сукупність техніко-технологічних заходів, маркетингових важелів та інструменти вирішення сучасних соціальних і екологічних проблем. Домінантною моделлю підвищення рівня життя населення країни і показників конкурентоспроможності вітчизняних продуктів харчування має стати інвестиційно-інноваційна модель подальшого розвитку вітчизняного АПВ. Пріоритетну підтримку держави доцільно акумулювати в площині реалізації Закону України «Про забезпечення продовольчої безпеки України», ключових положень Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року та Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, які містять принципові положення і напрями вирішення продовольчої проблеми країни. При цьому, підвищення сучасного рівня продовольчої безпеки України постане основою нарощування експортного потенціалу

країни та рівня добробуту українського населення.

Список використаної літератури:

1. Бойко В.І. Продовольча безпека України в контексті глобалізації проблеми. / В.І. Бойко. – К.: ННЦ “інститут аграрної економіки” УААН, 2007. – 30 с.
2. Гришова І.Ю. Аналітичне забезпечення управління структурою оборотних активів молокоперерабовуючих підприємств / І.Ю. Гришова, М.Ю.Щербата // Вектор науки ТГУ. Серія: Економіка і управління. – Тольятті. – 2013. № 2 – С.23-26.
3. Калетнік Г.М. Соціально-економічне становище населення та його вплив на формування продовольчої безпеки / Г.М. Калетнік, Г.О. Пчелянська // Економіка АПК. – 2011. - № 7. – С. 36-39.
4. Кужель В.В. Теоретичні засади модернізації аграрної економіки / В.В.Кужель., Я.В. Солтик. // Вектор науки ТГУ. Серія: Економіка і управління. – Росія. Тольятті, 2012. – № 4(10). – С.83-87.
5. Методика визначення основних індикаторів продовольчої безпеки: Постанова КМУ «Деякі питання продовольчої безпеки» від 5.12.2007 № 1379 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1379-2007-%D0%BF>
6. Про продовольчу безпеку України від 22.12.2011р. № 8370-1: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: - http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF8S200A.html.
7. Саблук П.Т. Національна доктрина продовольчої безпеки в Україні / П.Т. Саблук, Г.М. Калетнік, С.М. Кваша, В.І. Власов, М.А. Лисак // Економіка АПК. – 2011. - № 8. – С. 3-12.
8. Статистичний щорічник України за 2000-2012рр. / Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/katalog/kat_u/publ7_u.htm
9. Страшинська Н.В. Основні критерії оцінювання рівня продовольчої безпеки України та стратегічні напрями її підвищення / Н.В. Страшинська, Г.А. Грецька. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9841/1/ST2.pdf>
10. Хорунжий М.І. Розробка аграрно-продовольчої доктрини України – імператив часу / М.І. Хорунжий // Основні напрями високоефективного розвитку пореформеного агропромислового виробництва в Україні на інноваційній основі. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – С. 214-220.
11. Чирва О.Г. Інтеграція зарубіжного опыта построения системы повышения конкурентоспособности предприятий пищевой промышленности в Украине / О.Г. Чирва // Азимут научных исследований экономика и управление. – Тольятті, 2013. – №3(4). – С. 31 – 35.
12. Гришова І.Ю.. Повышение финансовой безопасности предприятий птицеводства / І.Ю.Гришова, В.В.Бутенко// Вектор науки ТГУ. Серія: Економіка і управління. – Тольятті. Росія. - 2013. № 1 – С.36-39.
13. Гришова І.Ю. Финансовое обеспечение перерабатывающих предприятий в контексте формирования финансовых потоков./ І.Ю. Гришова// Азимут научных исследований: экономика и управление.- Росія. - 2012.- № 1. - С.22-24.

Гришова І. Ю., Крюкова І. А. Современное состояние и проблемы обеспечения продовольственной безопасности Украины

Исследована сутність і функціональне содержание продовольственной безопасности страны. Рассмотрено современное состояние продовольственной безопасности Украины. Обоснованы основные принципы и критерии обеспечения продовольственной безопасности. Исследована методическую базу оценки уровня продовольственной безопасности, проведен анализ современного состояния объемов производства и потребления основных продуктов питания, выявлены тенденции изменения индикаторов продовольственной безопасности в последние годы. Определена методика расчета интегрального индикатора продовольственной безопасности. Проведен мониторинг фактических и потенциальных рисков, формируют угрозу для обеспечения продовольственной безопасности страны.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, агропродовольственный рынок, индикаторы продовольственной безопасности, риски, агропромышленное производство, продовольствие.

Hryshova I., Kryukova I. Current status and problems of food security Ukraine

The functional essence and content of the country's food security are investigated in the article. The modern state of the country's food security in Ukraine is considered here. The basic criteria to ensure the food security of the country are grounded. The methods of estimation of level of food security have been explored. The current status of production and consumption of basic foodstuffs has been analyzed here. The trend in indicators of food security in recent years is also revealed. The method of calculation of integral indicator of food security has been defined. The monitoring of the actual and potential risks to the country's food security is held.

Key words: food security, agro-food market, food security indicators, risks, agro-industrial plants production, food.

Дата надходження до редакції: 17.04.2014 р.

Рецензент: д.е.н., професор Михайлова Л.І.